

סימן ה

אוצר החכמה

הרב מאיר מועלם / בני ברק

דרכי הוראה ופיסוק

אוצר החכמה

הקדמה לפרק א'

א. בחוברת הקודמת למדנו, שבתורה יש "טעמי המקרא" המיועדים (בין היתר) לפיסוק נכון בפסוקי התורה. גם בתפילה (אמנם אין טעמים) צריך להזהר ולהקפיד בפיסוק המשפטים כדי למנוע שיבושים.

ב. אמרו חז"ל "ונשלמה פרים שפתינו", הקרבנות במזבח מקבילים לשיח שפתותינו, וכמו שבקרבת המופיע בו מום אינו כשר, כך בתפלתנו שהיא בשפתנו ויש טעויות ושגיאות לשוניות וקריאה לא פסוקה, העיקר חסר, וכיצד תתקבל המשאלה בתפילה.

ג. הגם שאמרו חכמים "רחמנא ליבא בעי" ו"דלוגו עלי אהבה", זה דוקא באדם שקשה עליו הביטוי בתפילה (כגון קטן או זקן או עלג לשון).

ד. אדם העומד בפני מלך בשר ודם לבקש דבר מה מכין ומנסח ומסדר את דבריו שלא תצא תקלה או מלה מיותרת שלא יפסיד המטרה, קל וחומר לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא.

ה. הגמרא במסכת יבמות (פרק ו' דף ס"ד) אומרת מפני מה נתעקרו האמהות, מפני שהקב"ה מתאוה לתפילתם של צדיקים. הרי לנו מכאן שהעקרות לא באה אלא כדי שתשמע התפילה, וכאשר יש תפילה זְכָה יש לידה, רואים שבכח התפילה לשנות הטבע.

ו. וכמו שראינו במשנה ברורה (סי' ס"ב בהלכות קריאת שמע) במעלת חשיבות קריאת שמע בקריאה מדויקת ככתב צווי מלך. גם תפילה לא רחוקה מק"ש הן בענין השבח להשי"ת שצריך אדם להקפיד ולסדר שבחיו לפני מלך בצורה ראויה ולא בחטיפת מלים וכו', וכן בענין בקשה שמבקש דבר מה מאת המלך, וכן בתפילת ההודיה.

ז. נאמר במסכת ברכות שחסידיה הראשונים היו שוהים שעה אחת קודם התפילה, ואולי בחלק מהזמן היו מכינים את התפילה בפיסוק וניסוח וביטוי נכון, כדי למנוע תקלה ושגיאות קריאה, דבר שעלול לפגום בסגולת התפילה. יהי רצון שיהיה שיח שפתותינו חשוב ומקובל ברצון. אמן.

פרק א' – בפסוק המילים

מספר תוכנית

(א) **"מורדה אני"** שחזרת בי נשמתי בחמלה, (יפסיק) רבה אמונתך.

מספר תוכנית

משמעות הדברים: הודאה לה' על שהחזרת בי נשמתי בחמלה, כי אם הנשמה מלאה בעבירות יכול להשאירה אצלו וחיו אדם נשאר גוף בלא נשמה.

מספר תוכנית

מספר תוכנית

(ב) **"אלוקי נשמה"**

מספר תוכנית

יש להפסיק בין מילת אלוקי --- נשמה

כי כאן אנו משבחים את המלך שנתן לנו נשמה טהורה בתוך גוף, ואם נחבר אלוקי נשמה נשמע כאומר ל-ה' תואר שהוא נשמה.

(ג) **"אדון עולם"** בטרם --- כל יציר נברא

יש להפסיק בין מילת בטרם ל-כל יציר נברא ולא לחבר בטרם כל -- יציר נברא. ומשמעות הדברים: ה' הוא יצר כל היצורים, ובטרם -- לפני כל הנבראים הוא כבר קיים.

(ד) **"פרשת תמיד"** נאמר "עשירית האיפה סלת – למנחה תמיד"

יש להפסיק בין עשירית האיפה סלת, לבין "למנחה תמיד". המילה סלת מתחברת אל עשירית האיפה, ואם נחבר את המילה סלת למילה למנחה ישמע שיש כאן שני דברים א' עשירית האיפה, ב' סלת למנחה.

נאמר עוד: **"פרים בני בקר שניים, ואייל אחד"** - המילה "שניים" מחוברת אל חלקו הראשון של המשפט.

נאמר עוד: **"על עולת התמיד יעשה (פסיק) ונסכו"**. המילה יעשה מחוברת אל עולת תמיד ולא אל ציווי הנסך שבסופו.

נאמר עוד: בהטיבו את הנרות (פסיק) יקטירנה. ופרשו: כאשר מטיב את הנרות, זהו הזמן של הקטרת הקטורת ואם יפסיק כך בהטיבו --- את הנרות יקטירנה, ישמע שאומר שיקטיר את הנרות.

נאמר עוד: ויאמר ה' ... קח לך סמים (פסיק) נטף ושחלת וחלבנה (פסיק) סמים. המילים סמים בפסוק הם סוגי בשמים בפני עצמם, אלא שלא מפורט שמם כאן, ומוזכרים בהמשך פ. התמיד (ואחד עשר סממנים וכו') ע"כ יש להפסיק בהג: לא לחברם עם שאר הסממנים המוזכרים.

12:4567

ה) פרשת העקידה בהר ה' --- יראה
יש להפסיק בין מילת ה' ל- יראה
"בהר ה'" = סמיכות, "יראה" = מילה יחידה.

12:4567

ו) הודו

"כי כל אלוהי העמים אלילים (פסיק) ו- ה' שמים... אם לא יפסוק כך נמצא מחרף ח"ו (שמחבר את ה' לאלילים)

ז) ויברך

"אֱלֹהֵי (יפסיק) ישראל אבינו" = "ישראל" היינו יעקב שהוא אבינו ולכן ישראל נסמך לאבינו, ואם ישנה את ההפסקה נקבל משמעות אחרת, שאבינו זה ה', אמנם זה נכון אך לא בהקשר הזה.

הסבר בקצרה על תוכן ויברך דוד

דוד מברך את ה' לאחר שסיים את כל הדרוש לבניית בית המקדש ובירך את ה' ושבתו והזכיר בברכת השבח את יעקב אבינו (ישראל אבינו) שהוא הראשון שרצה לבנות בית אלוקים כמו שכתוב: "והאבן הזאת אשר שמת מצבה י-ה-י-ה בית אלוקים" (ראיתי בשם הרד"ק)

ח) שירת הים

"וירא ישראל את מצרים (פסיק) מת על שפת הים" – לפי פיסוק זה למדנו שבנ"י ראו את מצרים מתים ומושלכים על שפת הים ורק לאחר מכן הם נרגעו, (כפי המדרש רבא הידוע ע"פ הפסוק בתהילים ק"ו "וימרו על ים סוף" מלמד שהמרו ישראל באותה שעה ואמרו: כשם שאנו עולים מצד אחד כך מצריים עולים מצד שני עד שציוה הקב"ה על שר של הים, פלוט אותן ליבשה...) ואם נפסיק במילה "מת" יותר מהמילה מצרים לא נוכל להזכיר את דברי המדרש, הדק היטב.

"ואת רודפיהם השלכת במצולות (פסיק) כמו אבן" – המילה במצולות היא יחידה ואינה נסמכת להמשך, גם בגלל שמוטעמת בטעם מפסיק וגם בגלל הנקוד שבה בחולם ואילו היה נסמך יש לנקד בשורוק כמו "במצולות ים" (ספר אם למקרא).

מכון לשבתך פעלת (פסיק) ה' יש להפסיק בין מילת פעלת ל – ה', ללמדנו שבית מקדש של מטה מכון כנגד כסא הכבוד שעשה אותו ה', ואם נפסיק במילת מכון לשבתך – פעלת ה'... (מקדש) ישמע כאומר פעלת ה' מקדש. (ה-) "פעלת", מתייחס לכסא הכבוד ולא למקדש).

מקדש – ה' כוננו ידיך יש להפריד בין מילת מקדש ל – ה' כוננו ידיך, כי במילת מקדש מוטעמת בזקף גדול (טעם מפסיק) ולטעם זה אין משרתים ומחברים אליו, ועיין גם רש"י בד"ה "מקדש".

ט) ברכות ק"ש

"ומשמיעים ביראה יחד בקול (פסיק) דברי אלוקים חיים" יש להפסיק בין מילת בקול ל- דברי אלוקים חיים, ופירוש הדברים: משרתי ה' המלאכים משמיעים יחדיו בקול רם דברי שבח לא-ל, ואם נחבר מילת בקול למילת דברי, ישמע כאילו "בקול" היינו בקולו של ה' משמיעים הם יחדיו דברי אלוקים.

י) גריאת שמע

שמע ישראל (פסיק) ה' אלוקינו (פסיק) ה' אחד (פסיק)

יש להפסיק בין ישראל ל- ה' אלוקינו (פסיק) ה' אחד. ואם יחבר מילת- שמע ישראל ה
 נשמע כאומר שה' ישמע את ישראל וכאן מדובר שה' פונה לישראל שישמענו את צויו [כן
 ראינו במסכת פסחים ג"ו, באנשי ירחו שהיו כורכין את שמע שלא כרצון חכמים, ומסביר
 התוספות שם שהיו מחברים –שמע ישראל ה'- וכך משתנית משמעות הפסוק.

... והיו הדברים... אשר אנוכי מצוך היום (יפסיק) על לבבך

יש להפסיק במילת היום יותר ממילת מצוך להשמענו שהדברים וזאלה אשר אנוכי מצוך
 היום, יהיו על לבבך תמיד, ואם נפסיק ב- מצוך יותר ישמע כאומר שהדברים שאנוכי
 מצוך, יהיו היום על לבבך ולא מחר, ולא יתכן שדברי התורה נתנו ליום אחד. (משנה
 ברורה סי' ס"ב)

וכן: בפרשת "והיה אם שמוע תשמעו ... אשר אנוכי מצוה אתכם היום (פסיק) לאהבה".
 צריך להפסיק במילת היום ולהפרידה ממילת לאהבה שלא ישמע כאומר "היום לאהבה
 את ה'" ומחר לא.

אוצר החכמה

"ולעבדו בכל לבבכם"

יש להפסיק במילת ולעבדו, כיון שהמשך הפסוק בכל לבבכם ובכל נפשכם חוזר גם על
 לאהבה ... וגם על לעבדו, ואם יחבר מילת לעבדו למילת בכל לבבכם משתנה הציווי
 והמשמעות בפסוק.

"למען ירבו ימיכם וימי בניכם (פסיק) ... לתת להם (פסיק) כימי השמים על הארץ"
 יש להפסיק במילים וימי בניכם, כיון שהמשך הפסוק על האדמה מוסב על "ימיכם" וימי
 בניכם", ואם יחבר מילת בניכם ל- על האדמה ישמע כאומר שרק ימי בניכם יתרבו על
 האדמה ולא ימכם אתם.

וכן במילת "לתת להם" צריך להפסיק מעט כי מוסב על תחילת הפסוק ולא על המשכו.

יא) תפילת שמונה עשרה

ה' – שפתי תפתח

יש להפסיק במילת ה' ולהפריד ק- שפתי תפתח, כי עיקר הבקשה מאת ה' שיפתח את שפתי ואם נחבר, ישמע כאומר שה' הוא שפתי.

1234567

ימלוך ה' לעולם – אלוהיך ציון לדור ודור – הללויה

מילת "לעולם" נמשכת אל תחילת הפסוק ואינה נסמכת אל המשכו, ולפנינו ב' משפטים: האחד- ימלוך ה' לעולם. השני- אלוהיך ציון לדור ודור (פסיק), ומילת הללויה מתייחסת אל ב' חלקי הפסוק.

וקדושים – בכל יום

יש להפריד מילת קדושים ממילת בכל יום. ומשמעות הפיסוק: קדושים = מלאכים וישראל, שהם נקראים בתואר קדושים יהללו את ה' בכל יום, ואם נחבר קדושים בכל יום, ישמע כאומר שהמלאכים וישראל קדושים בכל יום, ולא לזה התכוונו חז"ל.

הוצאת החכמה

ומלפניך מלכנו – ריקם אל תשכנו

יפריד בין מילת מלכנו להמשך המילים, כדי שלא ישמע "מלכנו ריקם" ח"ו, המילה ריקם נסמכת אל המשכו "ריקם אל תשכנו".

1234567

יב) עלינו לשבח

ועל הארץ מתחת – אין עוד

יש להפסיק ולהפריד בין המילה מתחת לבין המילה אין עוד, שלא ישמע כביכול שרק מתחת לארץ אין עוד, אבל מעל הארץ יש עוד. המילים אין עוד מוסבות על כל המאמר.

יג) תפילת מנחה

נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' – לבי ובשרי ירננו...

יש להפריד בין המילים לחצרות ה' לבין המילים לבי ובשרי. ופירושו: שנפשי נכספת לחצרות ה' (פסיק) ודבר נוסף הוא שלבי ובשרי ירננו ל-ה'.

כי טוב יום בחצרך מאלף – בחרתי הסתופף

המילה מאלף מוסב על כי טוב יום בחצרך ופירושו: ה' אמר לדוד המלך שטוב לו יום אחד בחצר ה' יותר מ- אלף עולות שהקריב שלמה, ואם יחבר מילת מאלף ל- בחרתי ישנה משמעות המאמר.

(יד) תפילת ערבית

אוצר החכמה

הרב יצחק

אוהב – את עמו ישראל

יפסיק במילת אוהב ולהפריד מהמילים את עמו ישראל ולא יאמר אוהב את עמו – ישראל.

אוצר החכמה

לך ענו שירה בשמחה רבה – ואמרו כולם: מי כמוך...

יש להפסיק בין המילים בשמחה רבה ל- ואמרו כולם. ופירושו: משה ובני ישראל אמרו שירה בשמחה רבה. ובהמשך התפילה "ואמרו כולם" כולם כאחד אמרו ... מי כמוך. נמצא, שיש כאן חלוקה לשני קטעים נפרדים.

זה א-לי ענו – ואמרו ה' ימלוך לעולם ועד

גם בקטע זה ישנה חלוקה לשניים, כך: "זה א-לי ענו" כולם אמרו (ענו) בקול זה אלי. ולאחר מכן אמרו עוד "ה' ימלוך לעולם ועד".

טו) קבלת שבת

ויבשת – ידיו יצרו

המילה ויבשת נפרדת מהמילים ידיו יצרו. ופירושו: את היבשה, ידיו יצרו. ולא לומר ויבשת ידיו – יצרו. (וכי ידיו של ה' יבשות או... ???)

כי הוא אלוקינו – ואנחנו עמו

יש להפריד מילת אלוקינו מהמילה ואנחנו, ופירושו: הוא אלוקינו, ואנחנו עמו, ולא חלילה הוא אלוקינו ואנחנו, לא יתכן להשוות את "אלוקינו" אל "ואנחנו".

כי כל אלוהי העמים אלילים – וה' שמים עשה
צריך להפריד בין אלילים לבין וה', כדי שלא ישמע כאילו משה את האלילים ל-ה'.

טז) במה מדליקין

ומערבין – וטומנין את החמין

יש להפריד בין המילה מערבין למילה וטומנין, שלא ישמע כאומר שמערבים וטומנין
החמין. אלא: מערבין- זה ערוב תחומין או חצרות, וטומנין- זה הטמנת החמין.

יז) מזמור לדוד

א-ל הכבוד הרעים – ה' – על מים רבים

צריך להפסיק במילת הרעים ולהפריד מהמשך הפסוק, ופירושו כך: "א-ל הכבוד
הרעים"- ה' שהוא א-ל הכבוד השמיע קולו ברעם, "ה'- על מים רבים"- ה' הרעים על
מים רבים. ואם יסמוך מילת הרעים למילת ה' לא ניתן להבין משמעות הפסוק בהמשכו.

פרק ב' – מעניין דקדוק האותיות

הקדמה קצרה

כבר בארנו בספרנו "אור מאיר" בענין 22 אותיות התורה וחלוקתן ל-5 מוצאות הפה
נחזור ונסכם כאן בקצרה.

א) בלשון הקודש יש 22 אותיות הנהגות באמצעות אחד מחמשת מוצאות הפה והם:

- אותיות הגרון = א-ה-ח-ע
- אותיות החיך = ג-י-כ-ק
- אותיות השפתיים = ב-ו-מ-פ
- אותיות השיניים = ז-ס-צ-ר-ש
- אותיות הלשון = ד-ט-ל-נ-ת